

PRESS KIT

SELSKÝ ROZUM

SELSKÝ ROZUM, ČR 2017, 73 minut

režie: Zuzana Piussi & Vít Janeček

Logline:

Film o zemědělství, sedlácích i největším sedlákovi všech dob v kontextu systému české krajiny, venkova i státu.

Web filmu: www.selskyrozum.online

Facebook filmu: www.facebook.com/selskyrozum.film

Anotace:

České zemědělství, sedláci, venkov, stát a jejich systémy v sousedství největšího sedláka všech dob.

Téměř tříletý sběr materiálu na českém venkově, zkoumání toho, jakými tématy žijí zemědělci a podnikatelé v této oblasti, jak a proč fungují dotace, proč se pěstují některé plodiny více a jiné méně a proč v posledních letech ubylo chovů zvířete a jaké to má důsledky na produkci potravin, vedl ve výsledném stříhu autory k zaměření se na roli Andreje Babiše, styl a důsledky jeho podnikání a následně i politických aktivit, které se stávají jedním z nejvíce určujících faktorů pro českou krajinu, podnikatelské prostředí a brzy nejspíš také pro celý stát. Film také využívá dlouhodobé práce řady novinářů v této oblasti a několik jeho scén přímo sleduje autory nedávno vydané knihy Žlutý baron Zuzanu Vlasatou a Jakuba Patočku při investigativní práci. Jedním z hlavních protagonistů filmu je moravský sedlák Bohumír Rada, který spoluzasvětil Andreje Babiše do zemědělského podnikání a pak se jejich cesty zásadně rozešly.

Kontakty: distribuce@d1film.com, Wanda Kaprálová +420 723 155 392
Informace o filmu: selskyrozum.online | facebook.com/selskyrozum.film

Tisková zpráva:

Po listopadu zůstalo české zemědělství na řadu let nerozhodnuté mezi dvěma koncepcemi – mezi podporou přechodu na rodinné farmaření, které je páteří zemědělství západní Evropy a post-družstevním způsobem hospodaření, který se u nás vyvinul v korporace podnikající v oblasti zemědělství. Nejprve se celý sektor vlivem nedostatku počátečních financí dostal do útlumu a nastalo období levných výprodejů půdy i zemědělských areálů. Se vstupem do Evropské unie získalo zemědělství možnost dotací, jejich existence v Evropě má historické důvody v zápase o potravinovou soběstačnost a dnes existují hlavně kvůli malých podpoře rodinných farem, tedy konsekventně kvůli podpoře kvalitních potravin. Česká republika má specifický režim, který umožňuje čerpat dotace i velkým subjektům.

Téměř tříletý sběr materiálu na českém venkově, zkoumání toho, jakými tématy žijí zemědělci a podnikatelé v této oblasti, jak a proč fungují dotace, proč se pěstují některé plodiny více a jiné méně a proč v posledních letech ubylo chovů zvířete a jaké to má důsledky na produkci potravin, vedl ve výsledném střihu autory k zaměření se na roli Andreje Babiše, styl a důsledky jeho podnikání a následně i politických aktivit, které se stávají jedním z nejvíce určujících faktorů pro českou krajinu, podnikatelské prostředí a brzy nejspíš také pro celý stát. Film také využívá dlouhodobé práce řady novinářů v této oblasti a několik jeho scén přímo sleduje autory nedávno vydané knihy Žlutý baron Zuzanu Vlasatou a Jakuba Patočku při investigativní práci. Jedním z hlavních protagonistů filmu je moravský sedlák Bohumír Rada, který spoluzasvětil Andreje Babiše do zemědělského podnikání a pak se jejich cesty zásadně rozešly.

Andrej Babiš se za poslední léta stal s užívanými 130 tisíci hektary největším "sedlákem" všech dob na českém území. Zemědělství však bylo jen posledním článkem v řetězu majoritních podílů v přílehlých sektorech, které významně ovládl již předtím: hnojiva a zemědělské chemikálie, skladování zemědělských komodit, zpracovatelské závody. Pojem "selský rozum" se stal také klíčovou součástí jeho politického marketingu, spolu s image hospodáře baťova střihu, který rozumí problémům obyčejných lidí, buduje nové pracovní příležitosti a vytváří zázemí kvalitnějšího života. To všechno navzdory tomu, že spíše než budování nového se ve svém podnikání věnuje spíše akvizicím, které v řadě případů vykazují rysy nepřátelských převzetí a zhoršení zaměstnaneckého prostředí i podnikatelské kultury.

Autoři se snažili film dokončit a uvést ještě v předvolebním období s nadějí, že přispěje ke společenské debatě o českém zemědělství, potravinářství, kvalitě života i politickém projektu, který nabízí jeden z největších českých byznysmenů tuzemské demokracii.

Ve filmu vystupují: Bohumír Rada (zemědělec), Zuzana Vlasatá & Jakub Patočka (novináři z Deníku Referendum, autoři knihy Žlutý baron), Taňa Králová (novinářka a expertka na zemědělství), František Tomášek (zemědělec a spoluautor polistopadového zákona o půdě), Jan Rambousek (expert na kritické finanční a daňové situace, který se zabývá fenoménem tzv. daňového kombajnu), Josef Středula (předseda odborové centrály), Jana Moravcová (bývalá krajská ředitelka Inspekce životního prostředí), Jan Boček (bývalý ředitel a spolumajitel Kosteleckých uzenin) a další

TECHNICKÉ INFORMACE

Země: Česká republika

Jazyk: čeština

Stopáž: 73 minut

Formát: Blu-ray, DCP 24fps, HD files

Premiéra v ČR: 9.8.2017

Žánr: dokumentární

Přístupnost: MP12

Tvůrčí štáb (abecedně):

Koncept, kamera, zvuk, střih a režie: Vít Janeček & Zuzana Piussi

Námět: Vít Janeček, Jakub Patočka, Zuzana Piussi a Zuzana Vlasatá,

Grafická koncepce a animace: Tomáš Hájek

Zvukový mix: Luka Šuto, Tomáš Krchlík

Ve filmu vystoupili: Bohumír Rada, Jakub Patočka, Zuzana Vlasatá, Andrej Babiš, Jan Boček, Táňa Králová, Jana Moravcová, Stanislav Němec, Josef Středula, František Tomášek, a další

Produkce: Česká televize + D1film

TVŮRCI

Zuzana Piussi

Narozena 1971 v Bratislavě. Režisérka, kameramanka, herečka a producentka. Vystudovala Katedru režie na Filmové a televizní fakultě Vysoké školy múzických umění v Bratislavě. Od roku 2013 žije v Praze.

letech 1992–2000 spolupracovala s divadlem Stoka jako scénografka a návrhářka kostýmů. Byla také autorkou scénografie a kostýmů do představení Vres, Donárium, Mam, Haptika, Nikto len čajka..., Komora, Nox, Eo ipso, Monodramy, Tváře, Dno a Hetstato. Mimo Stoky spolupracovala také s divadelním souborem Disk v Trnavě a divadelním sdružením Hubris (Murény). V roce 1999 uvedla, vlastní divadelní hru Módná prehliadka (námět, kostýmy a

spolurežie s L. Burgrem a I. Hrubaničovou). V roce 2000 spoluzaložila Združenie pre súčasťnú operu – divadlo SkRAT, se kterým vytvořila představení Hrádza, Okná brehy Pozostalosti, Údel, Smrť v kuchyni a Čo bude zajtra, predstavenie Morča (2003), Paranoja (2005), Narodeniny (2008), Zvyšky (2009).

V opeře John King je autorkou libreta, kostýmů a scény. Je autorkou textů a návrhů kostýmů také k opeře TETE - A - TETE (premiéra v květnu 2002, Centre Cultural Kulturfabrik Luxembourg).

Od roku 2001, kdy začala studovat v Bratislavě na Filmové a televizní fakultě VŠMU, se dala na filmovou dráhu a hned její první dokumentární snímek Výmet získal Hlavní cenu na MFF v Bejrútu roku 2003 a několik další cen.

Pak natočila další filmy jako například Bezbožná krajina (2004), Anjeli plačů (2005), STOKA – EPILOG (2007), pro ČT o dva roky později Myslím, tedy slam (2009).

V roce 2008 byl do kin uveden její celovečerní film Babička (s překladatelkou a spisovatelkou Tamarou Archlebovou v hlavní roli jejího "životního experimentu", když po zklamání vztahy podala inzerát, že hledá mladické muže na sex) reprezentující intimní dokumentaristické portréty. Film vzbudil ohlas i kontroverzi, stejně tak - byť zcela jinak - i její další film Koliba (2009) o zpackané privatizaci slovenské kinematografie. Kinematografií v souvislostech se v

Kontakty: distribuce@d1film.com, Wanda Kaprálová +420 723 155 392

Informace o filmu: selskyrozum.online | facebook.com/selskyrozum.film

jistém smyslu věnoval i její další film Hrdina naší doby (2009), který je mj. autorským portrétem filmového kritika Pavla Branka.

Následoval analytický dokument Nemoc tretej moci (2011) o patologii ve slovenském soudnictví. Film byl však "objeven" až o rok později, kdy po odvysílání ve Slovenské televizi hrozilo autorce trestní stíhání. Souběžně dokončila ještě filmy Kuracia láska (2011), o americkém kulturním fenoménu pojidání kuřecích křidélek, a Muži revolucie (2011), který ukazuje konec nadějí dědictví listopadu 1989 na Slovensku. V roce 2012 uvedla filmy Od Fica do Fica, nahlížejí společenský pohyb vyvolaný kauzou Gorila, a Krehká identita (uveden na MFDF v Jihlava; FF Jeden svět v Bratislavě - Cena pro nejlepší slovenský dokument 2012), který zkoumá podhoubí slovenské národní identity i s ní souvisejícího nacionalismu. V roce 2013 jí byla udělena Morální cena FITES za tvůrčí i občanskou odvalu. V téže roce se přestěhovala do Prahy a se svým manželem Vítem Janečkem založila společnost D1film. Prvním projektem společnosti byl celovečerní Priamý prenos (2014, natočený v koprodukcii D1film a Ultrafilm), který se věnuje tématu týrání dětí, následoval film reflektující trend rostoucího nezájmu o volby Ťěžká volba (2015), v produkci ČT a ve spolupráci D1film a Hypermarket film realizovaný film Český Alláh (kinoverze 2017) o vlně anti-islamismu v souvislosti s uprchlickou krizí.

Vít Janeček

Narozen v roce 1970, režisér, pedagog, publicista a producent. Absolvent FF UK a FAMU, v 90. letech se věnoval kurátorství (Roxy, Archa, historické retrospektivy na MFF Karlovy Vary), od roku 2002 působí na FAMU, kde spoluzaložil a první léta vedl Centrum audiovizuálních studií, v letech 2012 až 2015 vedl anglickou sekci FAMU – FAMU International.

V roce 2014 se svojí ženou režisérkou a producentkou Zuzanou Piussi založil společnost D1film a od roku 2015 v ní vyvíjejí a produkují převážně vlastní projekty. Jako ko/producent v minulosti zaštil několik svých vlastních filmů

(např. Dobrodružství Anny Barbory a Závod ke dnu), v roce 2014 barmsko-český celovečerní film Mnich (r. The Maw Naing), v rámci projektu FAMU v Barmě, který vede od roku 2006.

Režijní filmografie: *Rodina v poušti* (1994), *V centru filmu, v teple domova* (spolu s P. Markem, 1997), *Houba* (2000), *Bitva o život* (spolu s M. Janekom a R. Vávrou, 1997), *Pravidla hry- vymezení prostoru* (2004), *Dějiny Jaroslava Šabaty* (2008), *Dobrodružství Anny Barbory- Mezihra* (2008), *Ivetka a hora* (2008), *Skvělá příležitost* (2010), *Závod ke dnu* (2011), *Léčba dějin* (2013), *University a svoboda* (2017), *Selský rozum* (2017).

Rozhovor s autory filmu:

Co bylo impulzem k tomu, že jste se začali tématu filmu věnovat?

↓

Zuzana: S našimi přáteli Zuzkou Vlasatou a Jakubem Patočkou jsme už před lety několikrát mluvili o jejich novinářských objevech týkajících se aktivit Andreje Babiše poté, co se po letech zájmu o hnojiva a chemii pustil do zemědělství a potravin. Jedna věc byly často neuvěřitelné příběhy způsobů přebírání firem, se kterými nejprve obchodoval a když se mu zalíbily, rozhodl se je převzít. Příběhy z vnějšku často vypadaly jako záchrana krachujících podniků, ale zblízka a při zkoumání vývoje a detailů toho procesu byl obraz často jiný, čímž se naši přátelé začali zabývat do hloubky a ze společných debat vznikla idea filmu, který se hodně inspiroval jejich prací na knize, která nakonec vyšla pod názvem Žlutý baron. Ale toto byla jen jedna dramatická linie, šlo nám hlavně o to ukázat i na to, jaká palčivá témata jsou čtvrt století od listopadu v českém zemědělství. V materiálu máme natočené vlastně dva filmy, jeden o zemědělství, druhý o zemědělství za Babiše. Dali jsme se tou druhou cestou.

↓

Vít: Ona právě rozsáhlá rešerše ukázala, že aktivity Andreje Babiše v tématu zemědělství nelze obejít a to od chvíle, co se této oblasti začal věnovat. Po listopadu zůstalo české zemědělství nerozhodnuté mezi dvěma koncepcemi – mezi podporou rodinných farem, která je typická pro celou západní Evropu a jakýmsi post-družstevním způsobem hospodaření, který u nás přerostl v korporace podnikající v oblasti zemědělství. Celý ten sektor se vlivem nedostatku počátečních financí dostal do útlumu a tím bylo dlouhé období levných výprodejů půdy i družstevních areálů. Se vstupem do unie získalo zemědělství možnost dotací, jejich existence v Evropě má historické důvody v zápase o potravinovou soběstačnost a dnes existují hlavně kvůli podpoře rodinných farem, tedy konsekventně kvůli podpoře kvalitních potravin. V mezidobí ale už v Čechách získal Andrej Babiš dominantní postavení na hranici faktického monopolu v řadě oblastí spojených se zemědělstvím, skrze něž může ovlivňovat jejich konkrétní podobu, často bohužel výhradně s ohledem na výši svých zisků. Dominuje v hnojivech a chemikáliích, postupně významně ovládl výkupy a skladování komodit a skupuje – až na výjimky nikoli buduje – zpracovatelské závody. Maximalizace vlastnictví prvovýroby je v tom řetězci jen logický krok. Když se odbourá choulostivá živočišná výroba, která taky potřebuje zaměstnávat mnohem více nákladné lidské síly a nastaví se pěstování plodin tak, že výrobu obhospodaří jen pár lidí s mechanizací, přičemž se zvyšuje odběr hnojiv a chemie, peníze se jen sypou. Jen přitom na venkově ubývá práce a dochází k vyliďňování, žlutne krajina a ministr životního prostředí si může stěžovat na příliš velkou erozi půdy...

Jak jste si volili postavy do filmu? Co jste tím výběrem sledovali?

↓

Zuzana: Když Zuza "objevila" Bohumíra Radu s jeho příběhem, vůbec jako první z novinářů kteří se jeho zkušeností začali vážně zabývat, bylo jasné, že jeho postava a jeho zkušenost je pro film nosná, stejně jako se jevila nosnou pro jejich knihu. Pan Rada prošel hodně dramatickým vývojem, v němž si myslím hrála roli i jeho počáteční zaslepenost vidinou velkých zisků a zdánlivého přátelství s Andrejem Babišem, které ho přivedly při spolupráci s ním do jeho "náruče". Skrze předstírané

přátelství ho přesvědčil, aby opustil své ostatní odběratele a dodával svou produkci výhradně jemu - a pak prostě využil této okolnosti jako jeho slabiny, a připravil ho téměř o všechno. Což nebylo poprvé a naposledy. Ten příběh má přitom právě mnohem víc vrstev, než jen tu, že takto to chodí v tvrdém byznysu. Co se stalo Bohumíru Radovi se stalo řadě dalších lidí, ale nepoložil se, ani se nezalekl a navzdory očerňování a výhrůžkám se rozhodl za svoji věc bojovat a svoji zkušenost sdílet.

Vít: Když jsme s Bohumírem Radou začínali točit, souběžně jsme v televizních i dalších archivech zkoumali jeho "kauzy", které vypadaly na první pohled nedobře. Před lety například spustil jednu z největších bioplynových stanic v Evropě a dlouho i soudně bojoval s ekology kvůli smradu a dalším problémům. Jak jsme ale zjistili, jeho bioplynka, která mu dodnes zůstala, jako jedna z mála v České republice "požírá" veškerý bioodpad, zatímco drtivá většina ostatních bioplynek "jede" na kukuřici, což Rada kategoricky odmítá – jako sedlákovi se mu přičí zacházet tímto způsobem s komoditou, která může být potravinou pro lidi nebo krmením pro zvířata. Jeho bioplynka je naopak centrem neuvěřitelného systému recyklace - od všech jeho odpadů ze sklizně až po to, že na celém okrese seká trávu u cest, která v ní končí. Trvalo mu několik let, než se naučil tento velký organismus vyladit, což přineslo i zmíněné problémy, když dám stranou i lidskou závist, která v těch kauzách také hrála roli. Točili jsme ale i s dalšími lidmi. Při sledování linie vývoje polistopadového zemědělství jsme například natočili fascinující materiál s trojicí zakladatelů polistopadové legislativy a snahy vrátit se k rodinným farmám – takzvanými 3T: Miroslavem Tylem, Františkem Tomáškem a Vlastimilem Tlustým. Pro ten historický výklad jsme ale nakonec nenašli místo, takže ve filmu zůstal alespoň František Tomášek, který pozoruhodně spojoval souvislosti mezi vlastnictvím půdy a způsoby zacházení s ní, což ho dovedlo i k mimořádně zajímavé kritice zemědělského podnikání Andreje Babiše respektive korporátního zemědělství jako principu. \

Zuzana: V tom polistopadovém příběhu zemědělství s jeho aktéry jsme také pochopili, že existují dva základní, do značné míry protikladné přístupy k zemědělství, k nimž se jednotliví lidé hlásí a vymezují vůči těm druhým. Jsou zde soukromí zemědělci, ti, kteří kladou důraz na vztah ke konkrétnímu místu a jakési osobní značce a pak korporátní zemědělci, neboli "jezedáci", jak jim ti první trochu ironicky říkají, kteří jdou spíše cestou velkoprodukce, vlastnictví výroby mimo své vlastní bydliště. V tom druhém případě podnikání existuje mnohem méně zpětných vazeb mezi tím místem vlastních aktivit a vlastníkem či vlastníky, mnohem důležitějším faktorem jsou zisky, často bez ohledu na rozvoj a kvalitu dalšího života kolem a jeho udržitelnost. Což ale neznamená, že by byly i dobrá a funkční zemědělská družstva. Je přitom vtipné, že pro některé pravověrné zemědělce byl třeba pan Rada "jezedákem" stejně jako Andrej Babiš – právě kvůli jeho někdejšímu hospodaření ve velkém. Přinejmenším dnes už je to ale hospodář zaměřený silně na rozvíjení své lokality.

Myslíte si, že se ve filmu daří ukázat i věci, které by bez něj nebyly zřejmé? Odhalil film něco nového? \

Vít: V rešerších jsme prošli hodně textů a publikací k zemědělství a přílehlým tématům a objevili jsme třeba doslova dílo novinářky Táňi Králové, která byla ochotná ve filmu i vystoupit, jejíž texty jsou rozptýlené mezi řadu medií, kterými prošla a reprezentuje pozoruhodnou, soustavnou linku kritického a přitom srozumitelného myšlení o celém polistopadovém zemědělství. Úplně nevím, co je „nový fakt“, ale

osobně věřím, že film nabízí řadu silných souvislostí, nad kterými můžou diváci přemýšlet. \

\

Zuzana: Já věřím taky v situace, ve kterých se ukazuje pravá podstata věcí. Když člověk něco nevidí na vlastní oči, tak si neuvědomí, že se třeba Vodňanské drubežárny během jedné dekády změnou vlastnictví proměnily natolik, že se z podniku, v němž se museli místní obyvatelé ucházet o práci na doporučení, stal jakýsi průtokáč mizerně placené práce zubožených cizinců z Východu. Nebo mi stále leží v hlavě strach lidí v Kroměříži, kteří na jedné straně čelí věcem, které jim léta ničí život, na druhé straně zažívají zneužití moci, o jejíž nezlomnosti jsou natolik přesvědčení, že už nedoufají v možnost změny a žijí ve stupňujícím se strachu a pocitu bezpráví. Člověk tam na vlastní oči vidí věci, které si jinak těžko představí.

Film má premiéru v době, kdy pomalu začíná předvolební kampaň. Neobáváte se, že bude vnímán nějakým způsobem jako její součást?

Vít: Náš původní plán byl uvést film loni na podzim na festivalu v Jihlavě, ale i když jsme na něm pracovali přes dva roky, nebyl prostě hotový, u dokumentů se to stává relativně často. Věděli jsme, že ještě musíme točit dál, přestože nás to zdrželo od dalších věcí. Současně se ukázalo, že právě v posledním roce rostl na jedné straně strach lidí, kteří s Andrejem Babišem a jeho lidmi měli přímou zkušenost, právě u nich nejvíc narůstala obava z toho, co se nejspíš stane – tedy že se ve velkém zmocní státního aparátu a zejména tam, kde jde o jeho podnikatelské zájmy, se situace výrazně zhorší. Na druhé straně rostl počet těch, kteří právě proto chtěli promluvit, navzdory strachu. A nakonec i knihu Žlutý baron chtěli mít její autoři k minulým Vánocům, takže když už se všechno zpozdílo, vrhli jsme to do světa dohromady. V době, kdy jsme film intenzivně stříhali se zároveň i ve veřejném prostoru děly věci, které stálo za to natáčet a rovnou je do filmu vkládat. I když třeba jen okrajově, chtěli jsme tam dostat i další živá témata jako je tzv. daňový džihad či daňový kombajn – nepřiměřeně přísné a někdy z povahy procesu likvidační kontroly finančních úřadů, což tam v obecnějším vstupu reflektuje Jan Rambousek, daňový a finanční poradce, který má řadu klientů v těchto situacích. Pokud film přispěje k předvolební debatě, považujeme to za pozitivní moment. \

\

Zuzana: Já mám dobrou zkušenost s tím, že film je nejlepší uvádět, když je téma ve vzduchu a lidé se o něj přirozeně zajímají. Předposlední film Těžká volba jsme před dvěma lety pustili do Slovenských kin pár týdnů před volbami a vyvolal velký zájem lidí. Ohledně současné situace si myslím, že Češi nemají zkušenost s mečiarismem, takže vůbec nechápou, že se jejich životy a přese všechny problémy otevřená společnost, můžou ze dne na den úplně změnit. Když jsem odešla ze Slovenska do Čech, řada věcí, které jsem opustila mi chyběla, ale česká politika a společnost se mi jevíly svobodnější a obezřetnější, teď vidím, že Slovensko jde za mnou...

Ptala se Wanda Kaprálová